

בין שאינן תפורין, מפני שראויים להתכסות בהם או לשבת עליהם (גמ' ביצה יד, ב - טו, א).

שכתב, שמכל מקום אם עשה אותן כדי לחזק, אף בפחות מחמש ושבע אסור (שפת אמת).

שמים מקאן ושמים מקאן ואחת תרסיותיו, אבל אם כל מסמרותיו בצד אחד, אין זה לנוי אלא לחיזוק ואסור (שפת אמת).

אתון תלמידי רבי יוחנן עבדו קרבי יוחנן, לא משום שהלכה כרבי יוחנן, אלא משום שכך נהגו במקומו של רבי יוחנן [דהיינו בארץ ישראל, ואילו איפה היה בפומבדיתא שבבבל], ודברים המותרים ואחרים נהגו בהם איסור, אי אתה רשאי להתירם בפניהם (ר"ח).

אנן נעבדי קרבי חנינא, שהלכה כמותו, כי רבי יוחנן נחשב תלמיד לגבי רבי חנינא [ואין הלכה כתלמיד במקום הרב] (ר"ח). ויש שכתב, שלא נפסקה הלכה בענין זה (מגיד משנה שבת יט, ב, בדעת הרמב"ם שם שלא הזכיר מנין המסמרים המותר לנוי).

ולא יטייל מבית לבית, שמו יצא בו לרשות הרבים (חי' המיחסים לר"ח).

אבל מטלטלין אותו לכסות בו את הקלי, לפי שתורת כלי עליו (רש"י). ואינו דומה לסנדל שנפסקה רצועתו החיצונה, שאסור לטלטלו אפילו כדי לכסות בו כלי, משום שמוסר הוא לכסות כלי בסנדל (קושיית המג"א שח, כח), כי סנדל שנפסקה רצועתו בטל ממנו שם כלי, ולא מועיל תשיש מאוס כדי להחשיבו ככלי, מה שאין כן סנדל מסומר כלי גמור הוא, אלא שאסור לנועלו, ולפיכך מותר לטלטלו אף לצורך תשיש מאוס אם חפץ בכך, וככל כלי שמלאכתו לאיסור שמוותר לטלטלו לצורך גופו (אשי ישראל לגר"י איסרן).

ונשתיירו בו ארבע או חמש מותר ורבי מתיר עד שבע, ואין זה שייך למחלוקת רבי יוחנן ורבי חנינא לעיל אם לנוי מותר עד חמש או עד שבע, משום שבנשרו שהשתנה הסנדל מכפי שהיה, מותר אפילו שחייב את המסמרות מתחילה לשם חיזוק ולא לנוי, וכן מותר בזה אפילו אם כל מסמרותיו נותרו בצד אחד, שאז אין זה לנוי (שפת אמת, אך ראה הלן דעת הלשון הזהב לענין סנדל נוטה).

כאן שנגממו כאן שנעקרו, שבנגממו שנתר מהן רושם בסנדל, די בכך שנשרו רובן, משום שניכר שהסנדל השתנה מכפי שהיה בתחילה, אבל כשנעקרו לגמרי שאין ניכר שהיו בו עוד מסמרות, מותר רק ארבע או חמש (רש"י בפי ראשון). ויש שפירשו להיפך, שבנעקרו לגמרי נחשב שינוי גמור ודי בכך שנשרו רובן, אבל בנגממו שעדיין רישומן ניכר, אין זה שינוי גמור, ועדיין האיסור קיים עד שישארו בו ארבע או חמש (רש"י בפי שני, וכביאור הריטב"א).

ארבע מסנדל קטן וחמש מסנדל גדול, סנדל קטן הוא סנדל שאין לו רצועות [שהוא צר ואינו צריך רצועות להדקו בהן לרגל], ולכן יש להפחית מהיתרו את המסמר החמישי שנתנו ברצועות כמבואר בגמ' לעיל (הגהות רא"מ הורביץ).

לרבי יוחנן, שהתיר עד חמש לנוי נמי לא קשיא, נוטה שאני, שבוה מותר עד שבע וכרבי נתן (רש"י). ואין לומר שרבי יוחנן מתיר בנוטה עד שלש עשרה וכרבי, כיון ששיטת רבי בנימן המסמרות אינה כרבי יוחנן, שהרי בנשרו מסמרותיו שנחשב כאילו לא היו בו מתחילה, התיר רבי לעיל עד שבע, ואילו לרבי יוחנן מותר מתחילה לנוי רק עד חמש [ומשום כך גם בנימן המסמרות ב'נוטה', אין לפרש שרבי יוחנן סובר כרבי, כי מסתבר שרבי שהתיר שלש עשרה ב'נוטה' הוא לשיטתו שהתיר שבע בסנדל גריל] (לשון הזהב, וכפי"ז ברש"ש).

אבל לא סנדל המסומר, ואפילו לחכמים הסוברים להלן שמוותר לטלטלו לצורך גופו ומקומו, אסור לשולחו ביום טוב, שאף שמוותר לשלוח כלים שמלאכתם לאיסור משום שיש בכך שמחת יום טוב ונחשב כטלטול לצורך גופו, בסנדל מסומר כיון שבאה תקלה על ידו אין בשילוחו משום שמחת יום טוב [לפי שנזכר בתקלה שאירעה מחמתו ומצטער] (תוס'). ויש שביאר, שהטעם שאסרו לשלוח סנדל המסומר, הוא כדי שלא יבואו מתוך כך לומר שמוותר גם לנועלו (רש"י ותוס' ביצה טו, א), אבל לולי חשש זה היה מותר לשולחו, כיון שיש בו קצת צורך ביום טוב לסמוך בו כרעי המיטה (מאירי).

ולא מנעל שאינו תפור, שאינו ראוי לשום דבר (רש"י ביצה יד, ב). ואין בזה היתר של צורך שמחת יום טוב שחבירו נהנה מהמתנה, כיון שאין שמחת יום טוב בשילוח מתנה שאינה ראויה לשימוש בחול ללא תיקון (ע"פ ב"י אור"ח תקטז ובגדי יו"ט שם טו, א).

ככינפויא דאיסורא, ולא אסרו אלא מעין המאורע (ע"פ רש"י). ותענית גשמים אף שאסורה בעשיית מלאכה, אין זה אלא ביום ולא בלילה, ואינה דומה כל כך לשבת (רעק"א). וראה לעיל (ע"א) שיש שכתבו שהכוונה בזה היא שאסרו דוקא בשבת ויום טוב האסורים בעשיית מלאכה ומצויות בשמחה ועונג, וכשיזכרו בתקלה שאירעה לאבותיהם מחמת הסנדל המסומר, תיחפך השמחה לאבל ויתבטלו ממצות העונג והשמחה.

אבל לנוי מותר, לפי שלא גזרו אלא מעין המאורע, ואותם מסמרים היו כדי לחזק כסתם מסמרים של סנדל (רש"י). ומבואר מכל הסוגיא, שלא גזרו אלא בסנדל שצורתו כפי שהיתה בזמנם. ולפי זה סנדל המסומר בזמן הזה שאין צורתו כפי שהיתה בזמנם, אינו בכלל הגזירה, אלא שמכל מקום נהגו בזה איסור גם בזמן הזה, לפי שדרכו להישמש מהרגל וחששו שמו יעבידו ברשות הרבים (ר"ן על הר"ף בשם הרשב"א) [אבל בסנדל שאינו מסומר שלא נהגו בו איסור, אין לאסור משום חשש זה, כי אין לנו להוסיף איסורים יותר ממה שנהגו (תשב"ץ ג, רפא)]. ויש שכתב, שהמנהג לאוסרו בזמן הזה הוא מנהג טעות ואין לו על מה לסמוך (ב"י אור"ח שא, כה, בשם רבינו ירוחם). ויש שכתב, שגם בסנדל שלנו אף שאינו דומה לסנדל שגזרו עליו, מכל מקום כיון שהמסמרים שבו עשויים כדי לחזק אסור (ב"י שם בשם הכלבו, ותמה עליו שמהסוגיא כאן מבואר שלא אסרו אלא באותה צורת סנדל שהיתה בימיהם). ■ הלהלכה, יש שכתב שאף שהגזירה אינה שייכת בסנדל מסומר בזמן הזה, מכל מקום נהגו לאסרו ואין לפרוץ גדר [כדעת הר"ן והרשב"א] (טור שם). והשו"ע לא הביא גזירה זו להלכה, משום שלא אסרו אלא בסנדל כפי צורתו שהיתה אז, ובימינו צורתו שונה [כמבואר לעיל], וגם הוא של עור ולא של עץ כבימיהם. ולא שמענו על מנהג לאסרו [וכדעת רבינו ירוחם שהוא מנהג טעות] (ערוך השלחן שם, פו).

וכמה לנוי, כלומר, בכמה יהיה ניכר שהן לנוי ואין בהן כדי לחזק (ריטב"א), שאם לא ניכר שעשאו לנוי, אסור משום מראית עין שנראה שעשאו כדי לחזק (שפת אמת).

רבי יוחנן אמר חמש וכו' ורבי חנינא אמר שבע, שמספר זה של מסמרות הוא רק לנוי ואינו מספיק כלל לחיזוק, אלא הרצועות שכורך מהן על רגליו הן המחזיקות אותו (מאירי). ויש